

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 fjt — kr.
félvre 3 " — "
negyedévre . . . 1 " 50 "
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutca 6. sz.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdij: külön 30 kr.

Tartalom: A mi fizetéseink. (Farkas Gejza). — Felsőbb leánynevelés és még valami. (Farkas József). — Irodalom. — Nekrológ. — Belföld. — Külföld. — Vegyesek.

A mi fizetéseink.

II.

„Ende gut, Alles gut,“ tartja a közmondás; de a jó véghez jó kezdet kell. Ha el van hibázva a kezdet, akkor a vég kockáztatva van, s bár megfordítva, nem következik, hogy jól kezdett dolog, jól is fog sikerülni, de a valószínűség törvényénél fogva a sikernek nagyobb biztosítékát adja a jó kezdet. . . .

Nem tartjuk magunkat csálhatatlannak; csak alanyi felfogásunknak kívánunk kifejezést adni; ám javáljon jobbat — a ki jobbat tud!

Amiről még ez alkalommal szólni akarunk, — az a multkor említett két főtekinet, t. a tér és a mód.

Egyházunk alkotmányos életének főpontjai az esperességi, kerületi és egyetemes gyűlések. Nem ok nélkül történt utalás ezekre, — mint azon térre, a melyen legkönnyebben juthatunk eredményhez, ha fizetéseink javítását óhajtjuk elérni.

Tenni, igenis, tehetnek az esperességi stb. gyűlések nagyon sokat: s a kezdeményezésre — alkalmasabb tér hiányában — jó szolgálatot tehetnek: de — ahol ilyenek vannak — mi a kezdeményezést a papi conferentiák-nak óhajtánók feltartani, s feladatául tűzni.

Már csak azért is, mert az ilyen testületek összejövetelein jobban meg van adva a mód a behatóbb megbeszélésre. Egyházi közgyűléseink tárgyalásainak rohamos menete — s azon körülmény, hogy a rövidre szabott idő alatt legyen sok vagy kevés — minden adminisztratív kérdésnek, török szakad — el kell végeztetni — sok üdvös dolognak a szárnyát szegi, s ha az évről-évre hozott határozatok vontatottsága meg sem öli, de a halogatás hinárjába elmártja azt, ahonnan nehéz a kibontakozás.

Egy alkalommal arról volt szó, hogy egyházi javak értékesíttessenek eladás útján; négy egész esztendőbe telt, míg a dolog annak rendje módja szerint lebonyolodott, úgy hogy vevők és eladók egészen belefáradtak a sok várakozásba s költségbe; jó szerencse, hogy az ügy a huza-

vona által nem ment füstbe, — még sem eshetett meg az eladók kára nélkül.

De a dolog természete is azt hozza magával. Papi fizetésekről lévén szó, — hát kezdjenek valamit a papok. Ha nincs panaszoló, nincsen bíró, s néma gyermeknek anyja sem érti baját.

Vigyük hát ügyünket első sorban a papi értekezletekre, s innen az esperességi gyűlésre. Nagyon üdvös dolog lenne, az egyöntetű eljárás szempontjából, ha a papi értekezletek elnökségeik útján kölcsönösen érintkezésbe lépének s az értekezletek megállapodásait lehető rögtön közölnék, különösen azon értekezletekkel, a melyek még tanácskozmányukat nem tartották; hogy ha üdvös és praktikus az eszme, annál többen csoportosulnánk körüle.

Azt alig szükséges emlitenünk, hogy e lapok kész szolgálatára e részben is mindenkor biztosan számíthatunk.

Lássuk már most a leglényegesebbet, a módot.

Több ízben volt hangoztatva a szegény egyházak összevonása. Szerény véleményünk szerint ez nem volt a legszerencsésebb gondolat.

Nem vagyunk barátjai a szétdaraboltságnak sem; de az egyesítést csak azon esetben óhajtánók megengedhetőknek, ha teljesen elnéptelenedik az egyik.

Jóból a több sem árt, s még messze vagyunk attól, hogy csak sokan is legyünk. Papi létszámunkat olyan helyeken, a hol az anyagi viszonyok megengednék — nagyobb egyházainkban, okvetlen szaporítanunk kell. Mert igaza van ismét egy egyházi főméltóságnak, midőn mondja, hogy nem az egyház van a papért, de a pap az egyházért. Mi szerényen csak arra kérjük az egyházakat, hogy annyit biztosítsanak fáradságunkért, hogy abból egyszerű életmóddal megélhessünk — még özvegyeink és árváinkról magunk gondoskodunk — s hogy ne méltóztassék egykedvűen nézni azt, ha mi a nyomorral küzdünk, — méltó lévén a munkás az ő bérére!

Az egyházak összevonása — eltekintve a kiszámíthatatlan erkölcsi veszteségtől, a mellett, hogy a pap teendőit felette megnehezítenék, inkább hátrányára mint elő-

nyére lenne anyagilag is a papnak. Az emberek mai nap nagyon számító — a nyereséget nem is a pap, hanem az egyesítendő egyházak kívánák zsebre tenni. Lett legyen az a fizetés bármily nyomorult, még sem tehető fel, hogy egy nek két papfizetést lennének hajlandók megajánlani a hívek: fél papnak csak fele járja. S az bizonyos, hogy a két fél fizetés ez esetben az aritmetikának szégyenére nem érne fel az egy egészszel.

Számítsuk még hozzá a sok időt, mely az ide-oda járkálással elkallódnék; a fuvar, melyet egy egyház sem akarna viselni; a ruházatot — s a mi fő, az egészséget: s áldani fogjuk az órát, mikor egyesítésre vonatkozó terveink füstbe mentek.

Utalás történt a közalapra. Talán a jó Radvánszky-nak is ilyesmi lebegett szeme előtt, midőn ez alapot létesítette, legalább létesítését megkezdette. Adja Isten, hogy mielőbb életbe léphessen, de emberi számítás szerint mi elők áldásait aligha fogjuk élvezhetni. S már is oly áramlatok nyilvánulásait észleltük, melyek szerint mind távolabbra vettetik a nyomorral küzdő közpapság ezen alaptól: egyike a városi lelkészeknek a vallásoktatás terén a felekezeten kívül álló iskolákban kifejtett fáradságot kívánván belőle jutalmazni; másika, bizonyosan magyar evangélikus egyháznak dicsőségét óhajtván emelni — missziókat tervel a közalaptól.

Ilyen áramlatokkal szemben ne csodálja senki, hogy a lelkészek túlnagy része semmi buzgóságot nem fejt ki a közalap érdekében — mert nem fejthet!

Véleményünk szerint javulást hozni a helyzetbe e kettő van hivatva: egyike a papi szolgalmányok megváltása — másika a helyes fizetési kulcs felállítása.

Ezt követeli a méltányosság, — azt a nemzeti közgazdálkodás jól felfogott értéke.

A rossz akarat ugyan leplet talál, mely alatt önző céljait eltakargatja, állítván, hogy nem a vagyonnak — de a személynek kell a pap, de végre is nem a személy, hanem a vagyon tartja a papot; s nincs méltányosabb kulcs az Isten országára vonatkozólag, minthogy vegyen kiki annyi terhet magára, a mennyit bír.

Vannak híveink, a kik nem fizetnek semmit régi elavult kiváltságokra hivatkozva; vannak, kik úgy immelámmal inkább kegyelemből vagy érdekből áldoznak valami csekélységet az egyházra; a tulajdonképeni terhet azonban a híveknek csak kevese viseli.

Igaz, hogy a földes uraságok hasítottak a papoknak s általában egyházi célokra — telkeket; de hát hol vannak azok a földes uraságok és ivadékaik? Ha valaki arra hivatkozik, hogy elődjei áldoztak telkeket, fekvőségeket — s e révén többé áldozatokat viselni nem akar: ez hagyján! De ha valaki az ily birtokot talán épen árverésen megvette, mi jogosítja őt arra a kiváltságra, hogy egyházi terhekben részt ne vegyen; az ő, bizonyára jobb módja a hívek zöménél — semmi esetre sem; áldozat részéről pedig nem történt; méltó dolog, hogy a teher egy részét ő is magára vállalja. Ha van eset, vagy ilyet felállítani óhajtanánk, a terhek alól való felmentést csak az adományozók egyenes származású utódjaira — s csak az adománynak bizonyos értékéig engedhetnők meg kiterjeszteni. Bár ev. egyházunk szelleme nem engedi meg azt, hogy a fiú az

apa érdemeibe burkolózzék — az irás szavai szerint, mindeki maga ad számot önmagáról.

De a fizető hívek között is nagy az aránytalanság a fizetést illetőleg. Csak a keresztyén szeretetet érvényesítené az, ki a fizetésbe a helyes és igazságos kulcsot behozná. Nem tetszenék az bár a magát hányni-vetni szerető hatalmasabbnak, a ki ugyan a gyülekezetben az első helyet foglalja el és lovagol keresztül kasul papon, egyházon, híveken s a helyett, hogy csekély kötelezettségét teljesítené, csak szájjaskodik s csinál békétlenséget, de az a hívek általános tetszésével találkozni.

És a papi szolgalmányok? Ezek így ahogy vannak, teljesen értéküket veszítették. Ha az állam tőkét csinál abból, hogy minket utánok megadóztat, hát eszközöljük azt is, hogy e tőke valóban jövedelmezzen is.

A pap — tud vagy nem tud, akar vagy nem akar — kell hogy gazdálkodjék, gazdaságot űzzön. Mennyit nyerne úgy az egyes egyház mint a közegyház, ha azok, a kik a gazdálkodáshoz hajlamot nem éreznek, más téren értékesíthetnék idejüket; társadalom, tudomány, közérkölcök véghetetlen sokat nyernének ez által.

Azok, a kik hajlamot éreznek a gazdálkodáshoz, tehetnék azt szabadon, függetlenül, legjobb belátásuk szerint. Mennyit nyerne a közvagyonosodás ez által? mert a nép, ha a papja jó gazda, szeret utána menni.

És segítenék a bajon is: ha végkép meg sem szünetnők azt — de enyhítenék rajta.

Minden tisztelet az autonomiának; de már ez nem egyházi dolog; ez az ügy országos ügy, ez érdekel minden vallásfelekezetet s mélyen belenyúl társadalmi viszonyainkba!

Kétségtelen úrbéri maradványok a papi szolgalmányok, s szégyenére van a magyar törvényhozásnak, hogy az ilyen slendrián közgazdasági állapotokat megtűri!

Szeretjük hinni, hogy ez ügyben az országgyűlés meg fogja tenni a magáét — csak irányozzuk oda figyelmét.

Nem mulaszthatjuk el s már ez alkalommal ráutalunk azon elszomorító s papi fizetéseinket végzetes kimenetellel fenyegető körülményre, a mely péld. nálunk már is befészkelte magát, hogy két szomszéd anyaegyház nem egy felekezethez tartozó hívei saját községükben fekvőségeiket eladják — s a szomszéd (más felekezethez tartozó) községben vesznek. Ilyen módon remélvén legalább az egyházi szolgalmányok terhe alól szabadulni, lévén ugyanis a leányegyházak híveinek egyházi terhei a legtöbb esetben a semmivel azonosok; holott péld. a mondott esetben egy anyaegyházbeli jobbágy összes évi egyházi járuléka megközelíti a 40—50 frotot.

Magában véve ez az egy körülmény mutatja, hogy a papi szolgalmányok ügye más hitfelekezetet is érdekel, ennél fogva országos ügy s olyan, a mely minden más tekintet felett a szolgalmányok országos rendezését illetve megváltását sürgősen követeli.

Tegyük hát le a várakozást, bontakozzunk ki szükségünkünkől, s akaszszuk szegre a féltékenykedést! Fogjunk hozzá egyesülve — tömörülve — Istennek nevében s a kívánt eredmény el nem marad!

Farkas Gejza.

Felsőbb leánynevelés és még valami.

III.

Azt mondtam, hogy a diakonissza-intézmény ismertertése nagy vívmány volna egyházainkra nézve, annak tanügyi oldalától eltekintve is.

Mondtam és fentartom: én a diakonisszákat az egyes, különösen népesebb egyházainkban is óhajtanám alkalmazni a keresztyéni szeretet munkáiban való szolgálatra, amint-hogy Némethonban a diakonissza-házak ily célra szintén rendelkezésére bocsátanak egyes egyházaknak, ily szolgálatra kiképzett nővéreket.

Vessünk csak egy futó pillantást más országok egyházi életére, hasonlítsuk össze a mienkkel és . . . a különbség lehetetlen, hogy elszomorítólag ne hasson reánk.

A közönség „jámorabb“ része (a „felvilágosodottabbja“ már ez alól is tudja magát emancipálni), még eljár vásárnaponként a templomba, ott végig hallgatja — ha végig nem bóbiskolja — a predikációt, végig énekl, az „egyszerűbbje“ még hangosan és buzgó hévvel, a „miveltebbje“ már csak a foga közt az amúgy is rövidre szabott éneket, egyrésze időközben s mellesleg végig kritizálja egymásnak toilettejét is s ezzel egy hétre „megadtuk az Istennek, ami az Istené.“

De ne legyünk igazságtalanok, van még több is: el-eljárunk az iskolai, presbyteri, egyházi, esperességi, kerületi stb. gyűlésekre s ott szónokolunk, vitatkozunk, határozatokat hozunk.

És ez még jó jel! baj volna, ha már ez összejövedelek iránt is megszűnnék az érdeklődés s eszembe sem jut, hogy ez érdeklődést félre magyarázzam, sőt fokoznám, ha tudnám.

De egy baj van a dologban. Baj az, hogy, tudja az Isten! hogy hogy nem, mindennek „nagyobb a füstje mint a lángja.“ Szegényedünk, panaszkodunk, nem telik erre, nem futja ki amarra, azalatt pedig terjed a közöny s vele egyenes arányban terjed a nazarenismus és a baptizmus, kivált népesebb egyházainkban; másrészt pedig, roppant segélyforrásaink felhasználásával és latba vetésével állást foglal, versenyre hív a katholicizmus. — A mi pedig a tevékeny, munkás jézusi szeretet műveit illeti, melyek terén más országok prot. egyházai oly bámulatos tevékenységet fejtenek ki, bizony bizony, kicsi híjján elmondhatnók, hogy az evangéliom idevágó igéi a szószéken hirdettetnek ugyan mintegy „történelmi régiségek“ gyanánt, de mint „folyó érték“ az életben nagyon kis mérvű forgalomnak örvendenek. Ha áldott gyámintézetünk, egy-két árvaházunk s előkelőbb egyházaink egynémelyikében két három hajótörött existenciát befogadó „ispotály“-unk nem volna, bátran elmondhatná rólunk a prot. világ, hogy aluszunk (de nem az igazak álmát).

Avagy hol vannak a mi men-, szeretet-, javító-, szegény-, kór-házaink s a munkás szeretet egyéb alkotásai, melyek a külföldön a bensőségteljes egyházi élet megannyi gazdag hajtásai?

„Mért vesződneknél mindezekkel, csak lelkészeinket, tanítóinkat bírnök szegénységeinkből fizetni, állítsa fel ezen humanitárius intézeteket az állam, ő gazdagabb segélyforrásokkal rendelkezik“ ezt fogják erre sokan felelni.

Hát hiszen, kérem, ismerem én azt a nálunk lábra kapni kezdő irányt, mely mindent az állam nyakába szeretne varrni.

Csakhogy, akik így gondolkoznak, azok feledni látszanak két dolgot: feledni látszanak először is azt, hogy annak az államnak segélyforrásait ismét csak jó magunk képezzük, hogy a mennyivel több terhet háritunk mi reá, annyival több terhet ró ki reánk ő is közadóban s feledik továbbá azt, hogy amely jótékonyági intézetet mi itt nálunk, hol a vólt uralkodó vallás állami téren még mindig erősen érvényesíti magát, habár csak lepel alatt is, az állam kezébe engedtünk átmenni, az nem a mi evangéliomi egyházauk fejlesztését fogja előmozdítani, sőt gyakran ellentétes áramlatnak állhat, ha csak időnként is, szolgálatában.

Különben is megvan nekem a mi közmondásossá vált szegénységünk felől a magam véleménye. Nem nélkülözi a mi talajunk a forrásokat, megvannak azok, csakhogy mélyen a felszín alatt a közöny és kishitűség körétegei által elfedve. Törjétek át e rétegeket s a gazdag földalatti források Ránk világhírű szökökútja gyanánt fogják vastag, bő vizoszlopaikat a magasba fellövelni s akkor fog telleni bőven a szeretet munkáinak gyakorlására is.

Hanem számítok még más ellenvetésre is. „A munkás egyházszeretnek amaz alkotásai nem hiányzanak nálunk sem s ott vannak legtöbb előkelőbb városi egyházainkban a különféle név alatt szervezett egyházi nőegyletek, mint a szeretet e serény munkásai.“

Oh igen s tisztelet nekik, le a kalappal előttök.

Hanem ezen tartozó tiszteletem mellett erős meggyőződés az is, hogy ezen áldott nőegyletek mellett is megtalálná a diakonissza nagyobb, népesebb egyházainkban a maga hatáskörét, sőt épen ő volna hivatva arra, hogy e nőegyletek működésének hatalmas lendületet adjon.

Meg ne ijedjenek, kérem. — Nem, mintha eszébe jutna, hogy ez egyletekben — vezér szerepet játszó s háttérbe szorítsa azokat, akik buzgóságuk de — s valljuk be hogy, a dolog természete szerint, nálunk ezen szempont sem téveszthető szem elől, — e mellett társadalmi állásuknál fogva is, hivatvák arra, hogy az ügynek élén álljanak.

Oh a diakonissza jézusi alázatosságban van nevelve, — tudja ő hogy neve, hiven magyarrá fordítva se többet se kevesebbet nem tesz, mint „szolgáló.“ De a szolgálatban aztán ernyedetlen, mert lángoló vallásos buzgalom vezet s épen azért jobb keze lehetne nőegyleti elnöknőinknek, ernyedetlen végrehajtója az egyleti határozatoknak, terjesztője az egylet által felkarolt eszméknek, ki azoknak a társadalom minden rétegeiben új meg új barátokat, pártolókat, tagokat szerezne.

Hangsúlyozom azt, hogy a társadalom minden rétegeiben. Mert míg a kor színvonalán álló és szerénységgel párosuló műveltségével tiszteletet s rokonszenvet tudna maga iránt ébresztetni s szívesen látott vendéggé tudná magát tenni az előkelőbb családok körében is s azokat, mint a melyek sok szép eszmeért tudnak ugyan buzdulni de — nagyban s egészben véve — meglehetősen elvilágiasodtak, saját példájával győznék meg a felől, hogy a valódi műveltség s az őszinte vallásosság egymást nem kizáró de kiegészítő fogalmak: addig más részt mindenek irányában egyaránt nyájias igénytelenségével megtudná bizalmát nyerni s alsóbb osztályokhoz tartozó, egyszerűbb családoknak is, megnyílnának előtte azoknak szívei.

Pedig hogy e bizalom, azon rétegekben, melyek talán

látörük korlátoltágánál fogva sokszor oly hajlandók a bizalmatlanságra, mily fontos dolog ez, azt bővebben magyaráznom, azt hiszem, fölösleges.

Hisz népesebb egyházakról van szó, olyanokról, hol a lelkésznek egyházzsértartási és irodai teendői majdnem összes idejét elnyelik, hol hivatása leggyönyörűsebb oldalának, a pásztori gondozásnak, gyakorlására csak nagyon korlátolt mérvben marad ideje, hol nem ismerhet mindenkit, nem tudhatja egyenkint s külön-külön, mi az, ami az egyes családok tagjainak szívét örömmel, bánattal, kétséggel, reménnyel tölti el, s mert az érintkezés pásztor és nyáj között lazább, lazább, fájdalom, sokszor a bizalom is.

Mily nagy szolgálatokat tehetne neki még e tekintetben, a cura pastoralis tekintetében is, habár tudom, hogy ez szoros értelemben vett hatáskörén, a szeretet munkában való szolgálaton, már kívül esik, egy buzgó diakonissza, amenynyiben ez a nép közt járva kelve, vele tapasztalatait közlené? hány elveszendő lélek nyomára vezethetné őt, akik még visszahozhatók!

Szomorú tapasztalat, hogy a nazarenizmus és baptizmus leginkább a nagyobb népességű gyülekezetekben terjed. Igen, épen ott, ahol mint mondom, az érintkezés a pásztor és nyája közt ritkább lazább. — Én ki merem mondani, hogy e gyülekezetek hivatát nem a vallástalanság, de a ki nem elégített vallásos szükséglet üzi a secták karjaiba. Találjanak csak a diakonisszában bizalmas barátnőre, ki őket lakásaikban egyéb szolgálati teendőinek céljából is felkeresve, velők vallásos tárgyokról nyájias komolysággal beszélget, őket talán egy-egy szép új imára vagy énekre tanítja s én hiszem, hogy szívesebben fogják őt hallgatni, mint a tudatlan, képzetlen bocsoros nazareus apostolt.

Minden egyház, de különösen a nagyobb egyházak életében még inkább merülnek fel időről időre oly szükségletek, melyek a hívek rendkívüli, önkényes áldozatkészségét veszik igénybe. A hótan azon törvénye, hogy nagyobb tömeg nehezebben melegszik át, nehezebben jó izzásba, olvadásba, áll a szellemvilágban is. Próbáltam, tudom! megment, de Isten a megmondhatója, mennyi bajjal a félreértések, bizalmatlanság, kishitűség ama körtegenek áttörésében, melyről fennebb szólottam. Oh mily hatalmas segédmunkása lehetne egy hivatású diakonissza a lelkésznek, kivált a nőközönség körében, mily hatalmasan hozzájárulhatna ahoz, hogy az áldozatkészség bő forrásai megnyiljanak.

E lapok hasábjain nem régiben élénk s megújuló vita fejlődött ki a „belmissio“ s az „evangelisatio“ felett. A — mondó vagyok, Uraim! hozzuk be a diakonisszákat s testté lett a „belmissio“ is meg az „evangelisatio“ is.

De szintűgy hallom az újabb ellenvetést: „Merész ábránd! ily csodás hatást várni egy nagy népes gyülekezetben, egyetlen gyenge nőtől“

Engedelmet kérek: először is oly gyenge nőtől várom azt, akit a benne lángoló élő hit gyengesége daczára is erőssé teszen, másodsor pedig nem várom azt az egész nagy hatást egytől.

Legyen csak valamely egyházban az első élő diakonissza szemtől szembe látható, hogy a felőle s állása felől alkotott téves nézetek eloszolhassanak s én meg vagyok győződve, hogy az intézmény gyorsan váland népszerűvé és

csakhamar akadni fognak, akik e szép, bár önmegtágadással járó pályára lépni hajlandók lesznek s majd jut aztán egy-egy egyházba több is belőlök. De addig is, meg vagyok győződve, hogy az az egy hamar lenne képes rokonkeblü társnőket gyűjteni maga körül, kik a nélkül, hogy az intézmény keretébe belépniének, neki feladatának teljesítésében örömmel és készséggel lesznek segítségére. Avagy egy csipetnyi kovász is nem képes-e erjedésbe hozni az egész tésztát?

S ha már a diakonisszák behozatala egyelőre talán egyházainknál még nehézségekre ütköznék, nem tehetnék-e meg az első lépést egyes, vagyonosabb családjaink?

Vannak esetek hol hosszasan betegségben sinlődők állandó ápolókra, ápolónőkre szorúlnak. Ugy tudom, hogy a diakonissza — intézetek, tisztesség tekintetében teljes biztonságot nyújtó családokhoz, a házhoz s vidékre is át-bocsátanak ápoló nővéreket. A hol ily családot tudtok kedves lelkésztársaim! hívjátok fel az illetők figyelmét a dologra s fordúljatok a pesti „Bethesda“ intézet igazgató-ságához. Csak egy előkelőbb család ismerje meg az intézmény áldásos voltát, a Jézus „szolgálóinak“ önfeláldozó buzgalmát, mely 5 világrészben hódította meg számukra a sziveket s a jég meg lesz törve.

Ceterum censeo sorores diaconissas esse introducendas!

*
A „Bethesdában“ tett s fentebb említett látogatásom alkalmával elmondám a jó öreg Zsófia nővérnek, mennyire ohajtanám, hogy a diakonisszák intézménye nálunk is meghonosuljon, mire ez a legkeresetlenebb természetességgel mondta rá: „Én pedig kedves testvér, buzgóán fogok a jó Istenhez imádkozni, hogy önnek ezen ohajtását teljesítse“.

Nem tudom, él-e még, ott van-e még a kegyes lélek, mert ennek már 2 éve múlt, de ha igen, akkor azt mondom: „Imádkozzál, imádkozzál, kegyes, áldott lélek s ha ezen itt kifejtett eszméim csak némi viszhangra is találnak közönségünk előtt, akkor azt fogom vallani, hogy nemes szivednek buzgó imája felhatott az egek egére“.

Nyiregyháza, 1885. febr. 24-kén. *Farbaky József,*
lelkész.

I R O D Á L O M.

„A házassági elválás joga Magyarországon és Erdélyben“ gyakorlati használatra az elválásból eredő személy- és vagyoni jogi kérdésekben és az egyházi és világi bíróságok elé tartozó válóperekben, különös tekintettel a m. kir. Curia gyakorlatára, írta Sztehlo Kornél köz- és váltó ügyvéd, a bpesti ügyvédi kamara-választmány pöttagja és a bpesti ügyvédvizsgáló bizottság tagja. Bpest 1885, Franklin társulat, ára 2 frt 40 kr.

Avatott tollból eredő kísérlet a hazai házassági jog ziláltságának s rendezetlenségének, s az ebből eredő számos bajnak és sérelemnek megszüntetésére. Szerző célja elérésében két nagy akadályt lát maga előtt: 1. a polgári házasság — és 2. a házasság felbonthatósága elleni reakciót. A polgári házasságot, mint népünk előtt idegen, és a kedélyek nyugalmanak nagyobb mérvű megrázkód-tatása nélkül nálunk ez idő szerint be nem hozható intézményt, oportunitás okából leveszi a napirendről, s művében a másik akadály, a házasság felbonthatósága

elleni reactióval száll szembe. Eltekintve attól — úgy mond, — hogy a házasság felbonthatóságának nyomaira már Sz. István törvényeiben akadunk (l. 2. §. c. jegyzet), negyedfél száz év óta be van az hozva nálunk a magyarhoni 2 evangélikus egyházban, az erdélyi ref. egyházban, az ev. papoknál, az unitáriusoknál, még régebb idők óta a gör. kel. egyházban, a gör. katolikusoknál és a zsidóknál, úgy hogy Magyarország lakosságának nagyobb része, vagyis 54%-a a házasság felbonthatóságának híve. Nem lehet tehát azt mondani, hogy azon törekvés, mely a felbonthatóság tanát általánosan érvényesülő állami törvényre akarja emelni, olyat akar, mi a magyar nép jogi és erkölcsi érzetével ellenkező és ezt annál kevésbé, mert az a katolikus, ki a házasság felbonthatatlanságában hisz, ezen tan követője szintén csak addig lesz, míg sorsának kedvezőtlen fordulata által azon szerencsétlen helyzetbe nem sodortatik, hogy a felbonthatatlanság tanát szükség parancsolta áttérés által kénytelen megtagadni.

Szerző elveinek érvényre jutásától várja az egyházi bíróságok törvénykezési jogának házassági ügyekben való megszüntetését, mi által a magyar törvénykezés jó hírneve nyerhet. A „szent székek“ önkénye egy részt, az „erdélyi házasságok“ más részt megszűnván, a házassági viszony komolyabb, a jog- és erkölcsi érzet szilárdabb lesz.

A mű I. részében (Anyagi jog) a válás az egyes egyházak hitelvei szerint, a váló okok, a válás következményei stb. tárgyalatnak behatóan, a II. részben (alaki jog) a követendő bírói eljárás foglaltatik. A „függelék“ hozza II. József házassági nyiltparancsát, s több más különösen ránk protestánsokra nézve érdekes régi házasság jogtörténeti emléket.

Egyházunk fiatalabb jogtudósának neve, melyet már előbb más hasonló művekkel szerzett (törvényjavaslat a házasság megkötésének s felbontásának feltételeiről; zsidó házassági jog: keresztény-zsidó polgári házasság stb.) felment jelen mű további dicsérete alól.

Tanulságos olvasmányúl ajánljuk tisztelt lelkészársainknak.

Scholz Gusztáv.
lelkész.

N E X T O L O G.

Hensel György. — Folyó évi február-hó 14-én temetett Pozsonyban Hensel György nyugdíjazott erdész felügyelő. Nemcsak derék és köztiszteletben álló ember és hivatalnok, hanem jó protestáns is volt és mint volt evang. gyülekezeti előljáró soknak példányképe is lehet. A lugosi evang. gyülekezet ugyanis 1852. évben alakult. Az evang. hívek, leginkább bevándorolt württembergiek, ezelőtt az eben-dorfi anyagyülekezethez tartoztak s istentiszteletre magán házakban összejöttek. Énekeltek, imádkoztak s a prédikációt egy Bähr nevezetű gyülekezeti tag olvasta fel. Ez egyszer-mind az evang. gyermekeket tanította is. Fent említett évben egyesültek a német ágostai hitvallású s a magyar helvét hitvallású lugosi protestánsok, lelkészt is választottak és egyesült protestáns gyülekezetet alkottak. Első lelkésze volt Tiszt.

Schneeberger, ki alatt, saját épülete nem lévén még a gyülekezetnek — a vármegyeház termében s más nagyobb nyilvános helyiségekben istentiszteleteket tartottak, melyek nemcsak a protestáns hívektől, hanem más hitfelekezetbeliektől is tömegesen látogattattak, mely körülmény az ifju gyülekezetre nagyon buzdítólag hatott, de pénztárának is a nagy offertoriumok által meg nem vetendő szép jövedelmet hozott. Miután később az egyetemes gyűlés még 6000 forintnyi kölcsönt nyitott, tágas házat kerttel vett a gyülekezet paplaknak, tanítólaknak s iskolának, mely utóbbi istentiszteletre is szolgált. Hiányzott azonban még a gyülekezet külső megismertetője, központja, istenháza a templom. Szerettek volna már ilyenekkel is birni, de nem volt oly könnyű erre szert tenni, hiányozván ahhoz a főkellék, a pénz. 1865-ben volt, Nagytiszt. Kramár Béla, mai temesvári főesperes ur, ottani lelkészkedése alatt, a gyülekezet körül már sok érdemet szerzett egyházi felügyelő Mélt. Ásboth Mór akkor leköszönt. Hensel Györgyöt választották helyébe. Ez mindjárt a templomépítést sürgette, de a gyülekezetbeliek nem mertek belekezdeni, ismervén szegénységüket. Hensel biztatta, Isten segítségére utalta, jó emberekre is, áldozatra buzdította, maga előljárván a jó példával. Rá is állottak azután buzdító szavára s jó példájára s egyik napon reggel csak megkezdték a nagy munkát, noha tudták mindnyájan, hogy a gyülekezeti pénztár csak 20 krajczárt tartalmazott. A gyülekezetbeliek magok fogtak a munkához, ki kézi munkát végzett, ki fuvarozott. Haladott is a szenthely építése, mit valamennyien örömmel néztek. De midőn egyesek munkássága és ideje már nagyon is igénybe vétetett és saját munkájuk után és kénytelenek voltak látni, Hensel megint járt házról házra, sokszor késő éjjel is, buzdította és kérte a munkára s úgy beszélt szívökhöz, hogy el nem távozott a nélkül, hogy az illetők az igent nem mondták volna, hogy más nap újra jönnek ingyen munkára. Pénzbeli áldozatot is hoztak, Isten is segített, kívülről is jött a segítség, fel is épült a templom, czélszerű szép kis templom. — Áll a kis gyülekezet is, — ámbár még küszködve, — lassanként gyarapodik is, derék lelkésszel, derék tanítóval s jól rendezett és felszerelt iskolával bir, s mint azon vidék protestánsmusának egyik központja, hivatva van még nagy szerepet vinni hazánk ama délkeleti szögében. — Hensel később kénytelen volt elköltözni kedves gyülekezetéből, de ezt mindig szívén hordta, sokszor tudakozódott róla s ügyeiről, különösen mikor személyesen szólhatott valakivel, ki említett egyházat ismerte. E sorok írójától még néhány nappal halála előtt is sokat kérdezett gyülekezetének hogylétéről s nem egyszer fejezte ki azon óhaját e gyülekezet életében még egyszer láthatni. Ez óhaj valószínűleg nem örvendhetett már, de a lugosi egyesült protestáns gyülekezet tagjai, különösen az öreg württembergiek szívből tisztelik és emlegetik ma is őt, mint gyülekezetök egyik legnagyobb jóltevőjét! Emléke élni fog a gyülekezetben még akkor is, ha az említett gyülekezetbeli tagok hálás szíve már régen megszűnt dobogni.

Áldás és béke hamvaira!

Schreiner Adolf,
ev. tanító.

B E L F Ő L D.

Ujvidék.

Nő az öröm, fogy a bú, hogyha közölvé vagyon. A milyen régi, oly való e közmondás. — Mi is m. é. derekán a szélrózsa minden irányában világnak bocsátottuk ama örvendetes hírt, hogy a mérhetlen kegyelmű Isten szeretett hitsorsosainak közreműködésével megsegít minket s a mi után évtizedek óta buzgó fohászszal esdekeltünk, tán nem sokára teljesebbé megy, s Ujvidék 11 tornyú városa megszaporodik egy nem ugyan nagyszerű, de még is viszonyainknak megfelelő, csinos evangélikus templommal. A hogy szárnyra bocsátottuk ez örvendetes hírt, nőtt egyszersmind örömünk, mert mindinkább tapasztaltuk, hogy daczára annak, hogy nem templomépitő században élünk, daczára a mostoha időviszonyoknak a testvéri szeretet még is csodadolgokat művelni fog rajtunk. S hála az Istennek eddigelé nem is csatlakoztunk reményteljes feltevéseinkben, mert csakugyan közel- és távollevő, minden rangú s rendű, mindenféle vallású és nemzetiségű testvérek egyházak s egyletek, majd filléreikkel, majd szeretetteljes buzdítással nehéz vállalatunkban felbátorítanak s buzdítanak, a kegyes szívek pedig imádkoznak velünk a jóságos Istenhez szent ügyünk érdekében. — Nőttön nő tehát örömünk s fogy a bú, a sok gond — de csak részben s nem egész terjedelmében. A nehézségek kezdetén vagyunk. A templomépitéshez hozzá fogtunk még mult ősszel, s e mai napon folytatjuk a szent de nehéz munkát. — Nagy bátorság kellett hozzá beválljunk, ugyszólván semmiből e pénzszűk világban ily költséges munkát megkezdeni. De hogy jó, hasznos munkát végzünk, ez felbátorított. — Nincs tagadás benne, hogy magyarhoni evang. egyházunk s kedves hazánk érdekében működünk s izzadunk. Mind a kettő érdekében áll, hogy itt megszaporodjunk s erősüljünk. — A kinek éles szeme van, belátja azt egy tekintetre. — Jer ide kedves testvérem, nézd meg hazánk térképén, hol, merre van az a híres Ujvidék. — Szeretett hazánk legvég-sőbb déli határszélén, az imponáló Pétervár áttellenében a Duna bal partján fekszik 24 ezer lelket számláló, hét különféle nemzetiségtől, s ugyanannyi hitfelekezettől lakott Ujvidék sz. k. városa. — E város kebelében él az utolsó népszámlálás szerint 1700 evangélikus, kiknek egy része iparral, túlnyomó többsége pedig napszámmal foglalkozik. A mióta itt lelkészkedem megszaporodott hiveink száma 800 lélekkel. Anyaegyházunk a bács-szerémi esperesség egyik legrégebb s egyszersmind a legifjabb s legzsényebb gyülekezete. Ugyanis már e század elején megalakult itt az evang. egyház. Több jómódú s buzgó egyháztag közreműködésével s áldozatkészségével csakhamar felvirágozott s erősült. — paplakot, iskolát és templomot épített. — A szabadságharc előtt Tessényi, Ambrózy, Leska, Makónyi, Hajnóczy és Jeszenszky voltak papjai. De a midőn imigy mind kül- mind belterjileg áldásosan haladott s működött, bekövetkezett különösen e városra nézve végzeteljes 1848-49-iki év, mikor is valamint az egész város egy egyházunk összes épületei is romba lövettek, hamuvá égettettek s maga az egyház is szétzüllött. — Ezen végzetszerű esemény után majdnem egy lustrumon át e városban evang. egyház nem létezett. Anyakönyvei s levéltára a tűz és pusztításnak áldozatul estek. — Csakis 1853-ik évben

kezdték újonnan ide gyülekezni hiveink, a visszamaradt romokon új egyházat alapítandók. Az pedig, hogy az egész nyáj pásztorával együtt végkép elhagyta e várost, valódi csapás volt, mert a midőn más helybeli egyházak s lakosok az állami, segélyezésével romjaikból csakhamar felépültek, hiveink utólagosan minden eredmény nélkül szorgalmazták valami állami segély kieszközölését. — Igy sokféle bel- és külviszonytagságokkal kellett megküzdenünk. — 1856-ban egy szegényes templomcskát állítottunk fel, mely az idő emésztő fogának ellenszegülni nem bírván, már egynehány-szor kötő vasrudakkal falait összefogtuk, hogy fejünk felett össze ne omolják. — Ilyeténképen a templomépitést tovább halasztani nem lehetett. — Paplakot, tágas iskolát két nagy tanteremmel mind saját erőnkől a hitsorsosok támogatásával építettünk, adóságainkat kifizettük, egy kis templomalapot is lassan gyűjtöttünk, de a templomot mely felszerelésével 25 ezer forintba bele fog kerülni, szegény ségünkől felállítani s felszerelni képesek nem vagyunk.

Ne vegye senki rossz néven, hogy e szent cél kivitele tekintetéből fűvet és fát mozgásba hozunk, szeretett hitsorsosaink áldozatkészségét igénybe venni bátorkodunk. — Itthelyi reform. testvéregyházunk szinte csak ily uton módon boldogulhatott s templomát felépíthette. — S valóban nagy lelkesültséggel felkarolta akkoron az egyetemes reform. hazai egyház hitfeleinknek szent ügyét s évek óta díszes templomuk ad oculos demonstrálja urbi et orbi, hogy egyesült erővel nagy dolgokat lehet véghezvinni.

Rajtunk nem fog múlni ezután sem a lehető legnagyobb áldozatokat hozni. Hiveink, szegénységük daczára, 5000 forintot kissé nagyobb összegekben felajánlottak. De magunkra hagyatva e nehéz vállalatot évek leforgása alatt sem volnánk képesek véghez vinni. — Azért ezenne is zörgetünk egyes egyházak s gyámegyletek ajtaján s egyesek jó indulatát s nagylelkűségét megnyerni buzgó igyekvésünk, eltekintve a közérdektől, mindenekelőtt egyházunk vallásos erkölcsi életének s közművelődésének előmozdítása tekintetéből. — Ujvidék minden tekintetben igen fontos hely s állomás, s felettébb kívánatok, hogy e városban hitfelekezetünk a többi hitvallásokkal szemben méltóan képviselve legyen.

Azért kérve kérjük szeretett hitsorsosainkat gyámolítsanak ez egyszer még kegyesen, hathatósan, hogy e szent munkát Istenünk dicsőségére, egyházunk s hazánk javára végrehajthassuk, s már a legközelebbi reformáció ünnepén buzgó ima epedezzen hiveink ajakán s szívünk mélyéből zengedezhessünk a mindenhatóhoz egy lélekemelő Alleluját. *Belohorszky Gábor*, ev. lelkész, s bács-szerémi főesperes.

Pozsony Sz. György. — Sérelem, gravamen! régóta hangzik e szó evang. községeinkben; feljajdulnak különösen azon evang. községek, melyeknek róm. kath. lakóssággal bíró helységeikben kell hitőket vallani, őrizni. — Ilyen Pozsony Sz. Györgyi evang. gyülekezetünknek helyzete is. — A túlsúlyban lévő kath. többséggel szemben az evangélikusok régóta kénytelenek védő állást elfoglalni, előzékeny és engedékenységek daczára folyton és folyton háborgattatnak törvényesen biztosított jogaik élvezetében. — Ime egy új elég fontos és közfigyelmet érdemlő esetet akarok elbeszélni. — Midőn 1868-ban szentesítést nyert a XXXVIII. „a népiskolai közoktatásról“ szóló törvény, Sz. György városa róm. kat.-nak nevezett, és róm. kath. módon veze-

tett, de teljesen a város pénztárából fõntartott több osztályú iskolát bírt, egy evangélikus parallel osztálylyal — az idézett törvény 25-ik §, mely szerint: „nem tekintetnek ezentúl felekezeti iskoláknak azon tanintézetek, melyek községi vagyomból és jövedelmekbõl a község összes tagjai által felekezeti különbség nélkül tartatnak fen“ — arra indítá 1869-ben városi képviselõ testületet, mivel „aránylag minden felekezetet kellett volna a város pénztárából segélyezni“, hogy a meglevõ kath. mindég teljesen a város által fõntartott iskola helyébe egy községi iskolát állítson.

Több mint 14 esztendõ folyt le ezóta ime nem rég egy piarista Professor is lett városi képviselõnek megválasztva, ki azóta ott, a hol az evangélikusokat sértheti, mindent megkísérel, a mint ezt minden törvényt lábball tipró a városi képviselõ testületnek mai napon benyújtott ajánlatával is tette. Benyújtott folyamodványának címe: „Antrag wegen Umgestaltung der confessionellosen Volksschulen in kath. confessionelle Volksschule“, hozzá teszem azonnal, hogy a városi repräsentantia ez ajánlatot 27 szavazattal 13 ellenében elfogadta, mellette szolt valamennyi kath., ellene a protestánsok. — Idézett ajánlatnak már a címe is eleget mond, az ajánlatot tevõ ur kedvére szavazó képviselõk a törvény világos paragrafusaival szemben azt kívánják, — hogy ezentúl is tartassék fõn az iskola a város által, mint eddig, de egy községi iskolaszék helyett, vezesse a kath. iskolaszék és a Primás, (wo der kath. Schulstuhl und der Primas zu schaffen hat). — Azonkívül, mert e határozatnak ez a logikai folyománya, dobassanak ki az evang. és izraelita körülbelül 150—160 gyermekek, vagy legyenek a kath. status kegyére utalva, — a mely majd mindent elintéz jogosan, de hogy?

Ez véleménye repräsentantiánk többségének, reméljük azonban, hogy a megyei választmányi bizottság, a törvény értelmében fog eljárni és visszautasítja az egész absurd határozatot. — Hozzá teszem még, hogy vannak hátrányai a községi iskoláknak viszonyaink között azonban ez az egyedüli.

Sz. György, 1885. márczius 5.

Schönviszner Kálmán, evang. lelkész.

K Ü L F Ö L D.

II.

Berlin. — „Belmissziói képek.“

Az egyházi érdekeket ápoló ev. egylet. (Der evangelische Verein für kirchliche Zwecke.)

Nem csekély reményekkel, de mondhatom egy kis szívdobogással is, útnak indultam Berlin felé. — Ki csodálkozhatnék azon? Mennyi jót s szépet hallottam Berlinrõl, de egyszersmind mennyi rosszat is! — Még a Coupé-ban is kegyes volt egy velem utazó úri ember szívdobogásomat fokozni sok mindenféle „Stiklik“ elbeszélése által, miket a „Bauernfänger“ az ide utazó idegenekem elkövetni szoktak. — A nyert utasítások szerint nem mertem volna egy becsületes kinézésû embert megszólítani, — mert „azok épen az igazik.“ — A Fridrichsbahnhofon kiszállva görcsösen szívemhez kaptam (hogy a felette lévõ zsebembõl a pénzt ki ne lopják valahogy), s csak akkor tudtam könnyebben lélekzeni, midõn már a „Droschké“ban ültem, mely parancsom szerint az Ev. Vereinshaus felé hajtott. — Ámbár most

nevetek magamon, hogy oly borzasztó félenken léptem át Berlin „küszöbét“ s hogy Berlint a sok túlzott rémhistoria hallatára a gyilkosok, rablók s zsebmeteszõk fészkeivel egyértelmû s azonos fogalomnak vettem; — mégis minden Berlinbe utazó fiatal embernek ajánlhatom, hogy példámát kövesse és hajtasson az Ev. Vereinshausba. *) rövid leírása. —

„Az egyházi érdekeket ápoló ev. egylet“ 1848. augusztus 16-án alakult meg s az akkori zilált állapotokban Berlin belmisszióját tüzte ki feladatául. „A szeretetben tevékeny hit számára gyûlhely, „Isten kunyhója (Hütte) a pusztában“ kívánt lenni. Mûködését 150 taggal kezdte meg (jelenleg 360 tagot számít) s különösen két irányban akart terjeszkedni: egyrészt az egyházakban az egyház iránt érzéket kelteni, másrészt az iparosokban a keresztyén szellemet ébrentartani (s ez által azokat a polgárság igazi támaszává tenni). Érdeme mindkét téren elismerendõ, de az utóbbi sociális téren határozottan nagyobb mûködése, áldásosabb, mint az egyházin. Az egylet élén áll az elnökség, 18 tag által képviselve, mely ismét körébõl választja az elnököt, jegyzõt és pénztárost.

Az egylet 3 egyleti házzal (Vereinshaus) bir. Szép három emeletes házak a város közepén, melyek külseje is bizalmat ébreszt birtokosa az „Ev. egylet“ iránt. Az egyleti házak egyike, Oranienstrasse 106, már nem ismeretlen elõttnk, benne (persze az egész Vereinshaus egy csekély részében) ülésezik a (multkor leirt) ifjusági egylet, mely az ev. egyletnek szállásdíj fejében bevételeinek egy harmadát fizeti. A ház udvarában van azonkívül az istentiszteleti czelokra, templomhoz hasonlóan berendezett nagy terem, hol minden szerdán estve az ev. egylet lelkésze által istentisztelet, az év elsõ hetében imaestélyek valamint szakférfiak által tudományos felolvasások tartatnak. A ház elõrészre pedig szálló- (Hospiz) módra van berendezve; 34 szobával 54 ágygyal rendelkezik és minden tisztességes embernek, a ki a Hotelek kellemetlenségét kerülni akarja — ajánlható.

Az ev. egylet másik két egyleti háza ú. n. „Herberge zur Heimath“ vándoriparoslegények számára berendezett laktanyák összesen 257 ágygyal. A szálláson kívül olcsó pénzért mindennel elláttatnak s ezáltal a korcsmák látogatásától is visszatartatnak. Minden egyleti ház élén áll az ú. n. háziatyja (Hausvater), kinek teendõje a ház felett való õrködés, a házszabályok szigorú kerestülvitele (a Herbergben az iparoslegények egészségi állapotáról meggyõzõdni, mielõtt azok felvételnének) s reggeli és esteli háziistentiszteletek megtartása, melyeken a házi személyzetten kívül mindenki részt vehet.

Az ev. egylet gondozása s felügyelete alatt állanak (a már említett ifjusági egyleten kívül):

1. Két vasárnapi iskola 500 gyermekkel s 40 segitõvel.
2. Egy ev. tanonczegylet (evangelischer Lehrlingsverein), mely azon ifju legényeknek, kik távol vannak a szülõi háztól, alkalmat kíván adni ártatlan szórakozásra; Tanácsomat talán indokolni fogja az ev. Verein s egyszersmind oktatásban is részesíti õket, vasárnaponként 5—8. d. u.

*) Én magam e helyen is köszönetemet fejezem ki Dianiska András szeretett lekipásztoromnak, a ki szíves volt engemet az Ev. egyletre figyelmeztetni. B. J.

3. Az ev. polgáregylet (Bürgerverein), mely rendszeresen szerdán este jön össze és egyházi vagy politikai kérdések megvitatását tűzi ki czélul, valamint a polgárok közt a kedélyes társalgást kívánja előmozdítani.

4. „A keresztyén iratok terjesztését czélzó egylet“ (Verein zur Verbreitung christlicher Zeitschriften), mely jelenleg 400 tag és 2600 ügynököl áll. Feladatául tűzi ki a keresztyén szellemben tartott folyóiratok (Zeitschriften) terjesztését, valamint vasárnapi egyházi lapok ingyen kiosztását. Hetenkint 60,000 ingyen példányt oszt ki az egylet a munkások, betegek, cselédek s szegények közt.

Az ev. egylet megbizásából megjelen (hetenkint egyszer) az „Evang. Kirchen-Anzeiger“ positiv irányú, népszerű nyelven tartott lap 3500 és a „Berliner Ev. Sonntagsblatt“ 8000 példányban.

(Berlin példájára Németország minden nagyobb városában létesítettek Ev. egyletek, úgy péld. Boroszlóban, ahol szintén a Vereinhospizban voltam szállva.)

E rövidke leírásból láthatjuk, hogy az Ev. Verein csekély erővel áldásosan működik; — adja a jó Isten, hogy nálunk az életbe léptetendő „Luther-társaság“ egyet mást az Ev. Vereintől tanuljon vagy programjából magáévá tegyen, ha mást nem, legalább azt, hogy: „Frisch gewagt ist halb gewonnen“, és „Gott verlässt die Seinen nicht“ — a mit az Ev. Egylet ha nem is szóval, de tényleg csakugyan jelszavául elfogadott.

Binder Jenő.

V E G Y E S E K.

— A Luther-társaságra fizettek:

	alaphoz:	évdíjakban:
Csávai evang. gyülekezet	.	2 frt.
Nitsch Károly	.	5 „
Grósz Mihály	.	1 „
Dohnányi Lajos	.	4 „
Beváltott arany	5 frt. 76 kr.	— „
XII. kimutatás	601 frt. 41 kr.	189 „

Vagyonösszeg 607 frt. 17 kr. 201 frt.

Es összeg a társaság javára a takarékpénztárban van elhelyezve.

A társaság eszméjét pártoló urakat tisztelettel kérem: sziveskedjenek megjelölni, hogy adományuk az alaphoz tőkésítve csatoltassék-e, vagy évdíj szintén irassék-e javukra. hogy a kimutatással való nyugtázás is e szerint szerkeszthetessék.

— **Kostenszky Károly** egyházi gondnok Kézsmárkon, ki már eddig sok jót tett az egyházban, legujabban az új elemi iskola felépítésére 4000 frtot ajándékozott. — Nyugodjék rajta az Úr kegyelme és áldása e szép és nagyszerű adománnyért teljes életében.

— **Selmeczánya** A márcz. 8-án megtartott egyházi közgyűlés határozataiból kiemelendő, hogy a német-magyar egyházban, a mint ez presbyterialis intézkedés alapján már e folyó évben gyakorlatba vetették, minden hó 2-ik vasárnapján az istentisztelet magyar nyelven tartatik. Ha a hónap 2-ik vasárnapjára főünnep esnék, akkor vasárnap utána tartatik. — Az urvacsorája 3-szor szolgáltatik ki az egyházi évben magyar nyelven. Egyéb egyházi cselekmények a kifejezett kívánsághoz képest, — a mi újabb időben igen gyakori, szintén magyarul végeztetnek. Az ifjuság tanítása május 1-től október végéig vasárnaponként délelőtti 11—12 magyar nyelven történik. H. V.

— **A pozsonyi theologiai akadémiai „Önsegélyző-kör“** alaptökéjének gyarapítására a pozsonyi „Iparbank“, 25 azaz

huszonöt forintot adományozott. — Fogadja a nemeskeblü intézet ez uton is a kör hálás köszönetét. — A kör jelenlegi vagyoni állása: eddigi tőke. 246 frt. 24 kr. az „Iparbank“ adománya, 25 frt. összesen 271 frt. 24 kr. Az Isten áldása legyen az adományon és az adományozón! Pozsony, 1885. márczius 25. Csecsetka Sámuel, akadémiai igazgató s az „Önsegélyző kör“ elnöke. Stromp László theologus, jegyző.

— **Trencsénmegye.** Ksinnán, Laazzal szegénységben majdnem egyenlő gyülekezetünkben a paplak porig égett le ép akkor, midőn felekezeti iskoláját megtartandó a tanterem nagyobbitásán fáradozott. — A nemes-podhragyi gyülekezetben elkobozott iskolai könyvtár visszanyerésére irányzott fáradozások sikerrel bíztak. — **Trebichaván** szepes-sárosi dialectust beszélő, **Timorházán** csakis magyarul tudó tanító van az állami népiskolában alkalmaztatva, mi miatt a nép között nagy elégedetlenség uralkodik.

— **Alsó-Bodonyban** f. é. febr. 12-én egyházi segélyalapot javára táncvizigalom tartatott az iskola helyiségében. E segélyalapot az egyház kezdeményezte 100 frttal, s a fenti mulatság hivatva volt ez összeget növelni. A költségvetés pedig a következő számokat tünteti ki: összes bevétel 102 frt 14 kr., összes kiadás 51 frt 97 kr., marad tehát tiszta jövedelem 51 frt 17 kr. Mely összeghez felülfizéseikkel járulni kegyeskedtek: Laszkáry Gyula 7 frt, Komáromy Bold. 2 frt, Farkas Sándor 1 frt, Nagy Lajos 1 frt, Kis Péter 70 kr., Nagy Mihály 3 frt, Sándor Gejza 2 frt, Muslay Gyula 3 frt, Muslay Sándor 3 frt, egy emberbarát 1 frt. — Fogadják e helyt is a kegyes adakozók, a nemes czél nevében őszinte köszönetünket! — A.-Bodony, 1885. márczius 8-án. — Kilian Ármin, pénztárnok, Muslay Gyula, Farkas Gejza Vimmer János.

— **A nagy-geresdi** egyház egyik főkgyülekezetében, Mesterházán, f. hó 5-én tettük örök nyugalomra **Péterffi Zsuzsannát**, néh. Horváth József özvegyét. A boldogult tovább negyven évnél szolgált lankadatlan hűséggel, mint cseléd egy uri családnál. Az egyszerű, magánosan álló özvegy, hetven évre terjedő munkás életének becsülettel megszolgált s megtakargatott bérét, egyháznak oltárára tette le, örök emléket állítva és által egyszerű nevének, melyre kegyelettel fog emlékezni mindig a hálás utókor. Fő örökésévé a mesterházi főkgyülekezetet tette, mely több mint egy évtized óta küzd már egy népiskola felállításának nehézségével, hagyván neki 2000 ftot. Ezenkívül a pór-ládonyi filiának 200 ftot, a nemes-ládonyinak 300 ftot s magának az anyaegyháznak 600 ftot hagyományozott. A nemes lélek kivivta halhatatlanságát a földön és az égben. Nagy-Gezsed, 1885. márcz. 6. Farkas Mihály, ev. lelkész.

— **Gyászbesetek.** A pestm. ev. esperesség lelkészi karának legidősbje, nt. **Schnell Károly** vadkerti lelkész márczius 11-én meghalt és 13-án temettetett el. Bővebb necrolog következni fog. — **Az eperjesi** ev. ker. Collegium pártfogósága és tanári kara mélyen megszorodott szívvvel jelenti tekintetes **Otrokócsi Végh Dániel**, coll. tanár és jegyző úrnak, folyó évi márczius hó 7-én, déli 12 óraker, életének 43-ik, tanári működésének 17-ik évében bekövetkezett gyászos kimúltát. A boldogultnak hült tetemei folyó évi márczius 9-én d. u. 4 óraker helyeztettek örök nyugalomra. — **Szabó Szabin**, Bradofka Károly kövi testvérünk szeretett neje f. h. 6-án életének 68-ik, boldog házasságának 45-ik évében elhunyt. Szomorodott lelkészársunk lehangolt kedélyére jótékonyan hatott a minden oldalról nyilatkozot részvét, melylyel közel s távolból összesereglett rokonai és tisztelői adóztak az elköltözöttnek. Temetés 8-án ment véghez. A gyászszertartást végezték: Honéczy Ödön újvásári és Sulek Ágoston ratkói lelkészek, előbbi liturgizált s a gyászbeszédet tartotta, utóbbi pedig szokott ékesszólással mondott az oltártól érzékeny búcsuszavakat. Béke lebegjen az elköltözöttnek porai fölött!